

BESPREEKNOTITIE

Aan de raad van de gemeente Heiloo
Van PvdA Annemarieke Nieorp
Bespreken in Commissie 21 juni 2021
Uitnodigen Ph Beens
Datum 8 mei 2021

Betreft Maatwerk in de kostendelersnorm

Probleem en oorzaak

De overheid gaat ervan uit dat als mensen met een uitkering met meerdere volwassenen op één woonadres wonen, zij de kosten voor levensonderhoud met elkaar kunnen delen. Hun uitkering wordt dan verlaagd. Deze zogenoemde kostendelersnorm is onderdeel van de Participatiewet.

In sommige gevallen leidt de kostendelersnorm tot schrijnende situaties. Bijvoorbeeld als volwassen kinderen geen zelfstandige woonruimte kunnen vinden en zij niet zelf voldoende inkomen hebben. Juist in deze tijd waarin betaalbare huizen voor jongeren zeer schaars zijn en werk voor jongeren zeer onzeker is (denk ook aan de coronamaatregelen waardoor veel banen in de horeca en toeristensector zijn verdwenen) is dit voor gezinnen die het betreft een groot probleem.

Gemeenten hebben beleidsruimte om in individuele gevallen maatwerk toe te passen en de kostendelersnorm niet toe te passen (Participatiewet, artikel 18, lid 1). Uit onderzoek blijkt echter dat gemeenten deze beleidsruimte maar weinig gebruiken. Dit ondanks het feit dat de verantwoordelijke bewindspersonen wijzen op deze 'maatwerkoplossing' om bezwaren tegen de regeling te ontkrachten. (bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/van-de-kostendelersnorm-wordt-nauwelijks.14018985.lynkx>)

Over de kostendelersnorm:

Niet iedereen valt onder de kostendelersnorm. Personen die niet onder de kostendelersnorm vallen zijn:

- Jongeren tot 21 jaar.
- Mensen die bij de gemeente staan ingeschreven als getrouwd of samenwonend en niet met andere meerderjarige personen hun woning delen.
- Studenten die een opleiding volgen die recht kan geven op studiefinanciering of tegemoetkoming studiekosten.
- Studenten die de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) volgen.
- Kamerhuurders en kostgangers die een normale (commerciële) prijs betalen voor de kamer en/of voor kost en inwoning.

De bijstandsuitkering wordt afhankelijk van het aantal inwonende volwassen personen verlaagd tot het in de tabel genoemde percentage van het netto minimumloon.

Aantal personen van 21 jaar of ouder in één huishouden	Bijstandsnorm per persoon (WML)	Totale bijstandsnorm (WML) als alle personen bijstand ontvangen
1	70%	70%
2	50%	100%
3	43,3%	130%
4	40%	160%
5	38%	190%

Praktijkvoorbeelden

- Voorbeeld 1: een echtpaar met een bijstandsuitkering heeft een inwonende zoon van 23 jaar oud die een fulltimebaan heeft. Omdat de zoon volwassen is en ouder is dan 21, telt hij mee als kostendelende medebewoner. Dit betekent dat de bijstandsuitkering van het echtpaar lager wordt.
- Voorbeeld 2: een alleenstaande vrouw van 35 jaar met een bijstandsuitkering woont samen met haar vader, die de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. De vader telt mee als kostendelende medebewoner. Dit betekent dat de bijstandsuitkering van de vrouw lager wordt.
- Voorbeeld 3: een alleenstaande man van 45 met een bijstandsuitkering heeft een inwonende, studerende dochter van 22 jaar oud. In deze situatie geldt de kostendelersnorm niet omdat de dochter studeert. Dit betekent dat de bijstandsuitkering van de man niet lager wordt.
- Stopt de dochter met studeren? Dan is vanaf die datum de dochter wel kostendelende medebewoner. Dit betekent dat de bijstandsuitkering van de man wel lager wordt.

Als ten onrechte geen maatwerk wordt toegepast en de kostendelersnorm standaard wordt toegepast leidt dat voor de betrokken personen tot problemen, armoede of dakloosheid, bijvoorbeeld voor ouders die meerderjarige kinderen in huis hebben wonen, of voor mantelzorgers die familie of vrienden met een beperking, chronische ziekte of ouderen in huis willen nemen, of anderszins wanneer mensen met een bijstandsuitkering iemand een dak boven het hoofd wil bieden.

Oplossingsrichting

Een oplossing kan zijn als in de gemeentelijke organisatie is geborgd dat er maatwerk wordt toegepast bij de kostendelersnorm en/of medebewonersnorm om schrijnende situaties te voorkomen, en hierin speciale aandacht wordt besteed aan jongeren tot 27 jaar.

Het beleid rond maatwerk kan worden vastgelegd in een besluit van het college of de raad (dit is ook het advies dat het ministerie van SZW gaf in de Verzamelbrief gemeenten 2016-1). Vervolgens kan het (concept) besluit van het college of de raad en de nadere uitwerking daarvan worden vastgelegd in werkinstructies. SZW adviseert daarbij tevens om het besluit en de werkinstructie door een accountant te laten beoordelen op rechtmatigheidsaspecten en interne beheersmaatregelen en vast te leggen op welke wijze uit een dossier moet blijken hoe de werkinstructies zijn uitgevoerd, waaronder het toegepaste maatwerk en wat dit inhoudt in het individuele geval.

Verder zou het inzichtelijk zijn als ten minste eenmaal per jaar een overzicht aan de raad wordt aangeboden waarin wordt vermeld hoe vaak wordt afgeweken van de kostendelersnorm en voor welke situaties.

Vervolg
motie